

FOTO: BRANKA PAVIĆ BLAZETIN

Posvećen centralni obnovljeni križ u katoljskom groblju

7. stranica

Novi petrovski miništranti

11. stranica

Kuglanje u Barču

12. stranica

Stipendije, tamburice za mlade

14. stranica

Ravan put do izgaranja

Sindrom izgaranja definiran je 1970-ih godina. Pojam „burnout“ prvi je koristio američki psiholog Herbert Freudenberger opisujući posljedice ozbiljnog stresa u zanimanjima. Ono stanje kada su fizički i mentalni resursi pojedinca iscrpljeni. Početnu fazu izgaranja karakteriziraju entuzijazam i idealizam, kada čovjek intenzivno radi, u posao ulaže irealno puno energije i ne upravlja svojim resursima kako treba. Nakon toga nastupa faza stagnacije ili razočarenja, kada zapravo nema opipljivih promjena ili očekivanog ishoda i živosti, entuzijazam opada i javljaju se osjećaji apatičnosti i beznađa. Osjećaj da ništa nije kako treba i da više ništa nije bitno, mentalno stanje kada se postavlja pitanje „koji je smisao?“. Prema službenoj definiciji WHO-a izgaranje je bolest uzrokovana nepravilno liječenim kroničnim stresom. U posljednjih dvadeset godina intenzivne društvene promjene i promjene radnih uvjeta u svijetu nametnule su veliku zainteresiranost za istraživanje problema burnouta. Stručna literatura među mogućim uzrocima navodi, primjerice, količinu posla, tvrdeći kako kvantitativna i kvalitativna preopterećenost poslom pridonose izgaranju. Identificirana je i jasna povezanost između nedostatka kontrole i visoke razine stresa. Naime, kada pojedinac može utjecati na poslovne odluke ili dobije autonomiju u radu izvjesno se povećava i njegova angažiranost. Navodi se kako nedovoljno nagrađivanje ili manjkavost priznanja – bilo financijskog, socijalnog ili institucionalnog – povećava ljudsku ranjivost i sklonost ka izgaranju: takve pojave smanjuju vrijednost posla i pojedinca te su blisko povezane s osjećajem neučinkovitosti. Ali i dugotrajni prekovremeni rad negativno utječe na produktivnost i motiviranost. Naravno, sugeriraju se i načini preuzimanja kontrole nad stresom, prvenstveno kvalitetnim odmorom, uz dovoljno vremena za spavanje. Od redovitih tjelesnih aktivnosti preporučuje se joga, ali korisna je i meditacija koja poboljšava koncentraciju i usredotočenost na rad. Osim meditacije u opuštanju također mogu pomoći i vježbe disanja. Ne u posljednjem redu tu je i vrijeme rezervirano za sebe i druge, s aktivnostima poput masaže, šetnje u prirodi ili slušanja glazbe.

Kristina

Glasnikov tjedan

„Narodnosni pedagoški sastoji od tri dijela, rekao je kako se nastavlja potpora obrazovanju narodnosnih pedagoga. Radi se o programu stipendija za studente, buduće narodnosne pedagoge, odgajatelje, učitelje, nastavnike i profesore. Inicijativa je to koju od drugog polugodišta 2018. godine podupire mađarska vlada u svom godišnjem proračunu znatnim sredstvima. Tako se daje potpora narodnosnim pedagogima u obliku takozvanog narodnosnog dodatka, koji je od siječnja 2020. godine znatno povišen, u trećem koraku povišenja. Od siječnja on je diferenciran, maksimaliziran i proširen je krug korisnika istoga. Tako ako zaposlenik s visokoškolskom diplomom predaje 1 sat, do 20% svoje satnice narodnosni jezik ima pravo na 18 270 ft mjesečnog dodatka, ako predaje od 20% do 50% satnice na narodnosnom jeziku onda 46 657 ft mjesečnog dodatka, a ako predaje iznad 50% satnice na narodnosnom jeziku onda 73 080 ft. Za one koji imaju fakultetsku diplomu to je istim redoslijedom 20 300 ft, 80 750 ft, i 81 200 ft. U godini 2020. iz državnoga proračuna za narodnosni dodatak narodnosnih pedagoga izdvojeno je 2 915 585 000 ft (što je uređeno vladinom Uredbom broj A 321/2019). Povećanje narodnosnog dodatka od 40% tiče se 326 održavatelja škola i 3093 pedagoga, a radi se o iznosu od 2 475 585 000 ft na godišnjoj razini, dok diferencirani narodnosni dodatak (10% i 25%) dotiče 1040 pedagoga s ukupnom svotom na godišnjoj razini od 441 000 000 ft. Od jeseni 2020. domalo 600 narodnosnih studenata pedagoških studija na narodnosnim jezicima mogu dobiti stipendiju. Za one koji sada počinju školovanje ona u prvom semestru za redovne studente

iznosi mjesečno 60 000 ft (što je uređeno zakonom iz prosinca 2018.), a za izvanredne studente to je 40 000 ft. Dobiveni iznos može se potrošiti po volji. Nema uvjeta. Od drugoga polugodišta visina stipendija (i za studente viših godišta) ovisi o postignutom prosjeku. Ako imate prosjek iznad 4,5 onda dobijete ako ste redovni student 75 000 ft, a kao ste izvanredni student 50 000 ft mjesečno. Kroz deset mjeseci. Stipendiju dobijete i ako studirate uz rad. Od rujna 2019. godine 317 osoba dobivalo je narodnosnu stipendiju. Polaznici sva tri godišta odgajateljskog narodnosnog studija i polaznici prvoga godišta studija za učitelje i studija za nastavnike, i stručne nastavnike. Od jeseni 2020. očekuje se kako će do 600 studenata dobivati narodnosnu stipendiju. Sva godišta narodnosnih odgajateljskih studija i sva godišta učiteljskih, nastavničkih i stručnih nastavničkih studija. Vladinom uredbom osigurano je dugoročno financiranje ovoga projekta (15–20 godina). U drugom polugodištu školske godine 2019./20. 317 studenata dobivalo je narodnosnu stipendiju, što je ukupan iznos od 78 600 000 ft, dok je u proračunu za tu školsku godinu bilo osigurano 260 milijuna forinti. Stipendiju su dobili polaznici sva tri godišta odgajateljskih studija, njih ukupno 241 (na prvoj godini njih 105, na drugoj njih 88, a na trećoj godini njih 48), polaznici prvog godišta učiteljskog studija, njih 40, i polaznici prvog godišta nastavničkih studija, njih 36. Tek se pet narodnosnih zajednica koristilo mogućnostima: Nijemci, Romi, Slovaci, Srbi i Hrvati. Hrvati su imali ukupno 15 studenata koji su koristili stipendiju, od toga njih sedam na prvoj godini učiteljskog studija, jedan na prvoj godini nastavničkog studija, šest na prvoj godini odgajateljskog, jedan na drugoj godini odgajateljskog studija. Nijemci su imali 244 stipendije, Romi 24, Slovaci 14, a Srbi 1. Još su dva elementa projekta pod imenom Narodnosni pedagoški program takozvani „Pályakezdési támogatás“/„Potpora vježbeničkog staža“ i „Mentori támogatás“/„Potpora mentoru“, odnosno onima koji sudjeluju u programu potpore vježbenika. Tu je i reforma obrazovanja narodnosnih pedagoga koja se trenutno odvija na deset fakulteta i visokih škola u Mađarskoj.

Branka Pavić Blažetin

„Nastavlja se potpora obrazovanju narodnosnih pedagoga.“

Objavljen natječaj referentne oznake NKUL-KP-1-2021 za financiranje projekata iz područja kulture za 2021. godinu

Po nalogu Državnog tajništva za odnose s vjerskim zajednicama i narodnostima pri Uredu predsjednika Vlade Fond „Gábor Bethlen” objavio je natječaj za financiranje kulturnih projekata bugarske, grčke, hrvatske, poljske, njemačke, armenske, rumunjske, rusinske, srpske, slovačke, slovenske i ukrajinske narodnosti za 2021. godinu.

Kako stoji u objavi, Vlada Mađarske na brojne načine podržava autohtone narodnosti koje žive u našoj domovini u očuvanju njihovog identiteta, jezika i kulture, pri čemu narodnosne kulturne potpore imaju iznimnu važnost.

Cilj natječaja je financiranje narodnosne kulture, običaja, očuvanja materijalne i nematerijalne kulturne baštine i vrijednosti te kulturnih i znanstvenih projekata narodnosnih zajednica u cilju poboljšanja uvjeta narodnosnog obrazovanja.

Na natječaju mogu sudjelovati narodnosne samouprave, neprofitne organizacije, odgojno-obrazovne ustanove (škole i vrtići) u vlasništvu narodnosnih samouprava, vjerske zajednice kao i druge narodnosne kulturne, znanstvene i obra-

zovne ustanove te civilne udruge koje su osnovane prije 31. prosinca 2018. godine.

Financiranje aktivnosti ostvaruje se u razdoblju između 1. siječnja i 31. prosinca 2021. godine.

Za narodnosne stručne potpore u državnom je proračunu izdvojen okvirni iznos od 500 000 000 forinti.

Potpore se doznaju u jednom obroku, uz obvezu naknadnog obračuna.

Intenzitet potpore je stopostotan. Za prijavu natječaja nisu potrebna vlastita sredstva.

Minimalan iznos potpore je 200 000, a maksimalan 1 500 000 forinti.

Financirat će se narodnosni znanstveni skupovi, istraživanja i publikacije, izdavaštvo (časopisi, novine, katalozi, kalendari), objava digitalnih sadržaja, nabava narodnosnih izdanja, arhiviranje muzejske, etnografske i galerijske građe, arhivi, pokretanje, uređivanje, održavanje i razvoj mrežnih stranica narodnosnih samouprava te kulturne i vjerske priredbe s ciljem njegovanja i očuvanja identiteta, jezika i običaja.

Pojedini kandidati mogu prijaviti najviše 10 natječaja.

Važna je novost kako se od ove godine natječaji prijavljuju isključivo putem Informacijskog sustava za nacionalnu politiku (NIR), kojem se nakon registracije može pristupiti preko mrežne stranice Fonda „Gábor Bethlen”.

Rok za prijavu natječaja je 2. prosinca 2020. godine.

Za dodatne informacije posjetite <https://bgazrt.hu/hazai-nemzetisegi-tamogatások-2021/>

S obzirom na pandemiju koronavirusa tijekom provedbe programa moraju se poštovati sve mjere i upute nadležnih zdravstvenih tijela. *Pripremio: S.B.*

Natječaj za financiranje društvenih programa vjerskih zajednica referentne oznake EKCP-KP-1-2021

Državno tajništvo za odnose s vjerskim zajednicama i narodnostima Ureda predsjednika Vlade objavilo je natječaj u cilju procjene potreba za financiranjem društvenih programa vjerskih zajednica. Sredstva se isplaćuju u cilju jačanja zajednica i provedbe programa koji služe za odgoj i potrebe vjerskog života zajednica.

Potpore iz državnog proračuna isplaćuje se za aktivnosti koje će se ostvariti 2021. godine.

Dodjeljuju se iznosi od 200-500 tisuća forinti, vlastita sredstva nisu potrebna.

Prijave se podnose elektronički, zaključno do 30. studenog 2020. godine.

Potpore može biti od velike koristi domaćim i prekograničnim vjerskim zajednicama, doprinoseći osnaživanju mađarskih zajednica nakon razdoblja pandemije. Korisnici se mogu natjecati za financiranje vjerskih kampova i priredbi koje služe jačanju vjerskog života zajednica te odgoju mladeži i zaštiti obitelji. Potpora se isplaćuje i za održavanje priredbi te provedbu prekograničnih programa koji služe opstanku mađarskih zajednica, kao i hodočašća u Mađarskoj i Karpatskom bazenu, ukoliko će to omogućiti epidemiološka situacija.

Od ove godine prijave se predaju putem Informacijskog sustava za nacionalnu politiku (NIR), koji je nakon registracije dostupan na mrežnoj stranici Fonda „Gábor Bethlen”.

Pripremio: S.B.

Na snazi Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o javnom obrazovanju

Od nove školske godine, 1. rujna 2020. stupio je na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o javnom obrazovanju koji je Mađarski parlament usvojio 3. srpnja 2020., a objavljen je 14. srpnja u službenom listu „Magyar Közlöny“. Izmjene i dopune Zakona o javnom obrazovanju bile su nužne zbog usvajanja Zakona o stručnom obrazovanju koji je stupio na snagu 1. siječnja, čime je razdvojen sustav stručnog i javnog obrazovanja, a provedene su i druge izmjene: donesena su pravila o dobavljanju udžbenika te usvojene razne uredbe u području odgoja i obrazovanja nacionalnih manjina s ciljem usklađivanja sa Zakonom o pravima nacionalnih manjina.

Novi zakon određuje osnovna načela javnog obrazovanja, prema kojima država u suglasju s policijom jamči sigurnost, odnosno omogućuje siguran rad u školskim ustanovama. U cilju toga osnovano je tijelo za obavljanje osnovnih policijskih zadaća, koje prosvjetnim djelatnicima pomaže u obavljanju školskog odgojno-obrazovnog rada. To školskim ustanovama omogućuje korištenje usluga tzv. školskih redara, što nije obvezno. Cilj zakonske odredbe je smanjenje i prevencija nasilnog ponašanja djece u školskim ustanovama, čemu služi cjelokupan paket mjera, uz drugu zakonsku regulativu. Novi Zakon o javnom obrazovanju utječe i na narodnosti, pa ovdje izdvajamo neke od promjena.

Osnovni zadaci javnog obrazovanja dopunjeni su s dva nova područja, narodnosnim osnovnim umjetničkim obrazovanjem i dopunskim obrazovanjem u narodnosnim dječjim vrtićima. Dopunsko narodnosno obrazovanje u dječjim vrtićima predstavlja novost, premda kao takvo već postoji u školskim ustanovama, a od sada će se moći ostvarivati i u predškolskom odgoju, tj. narodnosnim dječjim vrtićima. Narodnosni dječji vrtić s dopunskim programom može se osnovati prema uvjetima koje određuje Zakon o pravima narodnosti i programu dječjih vrtića koji njeguju narodnosni jezik i kulturu. Odredbe o osnovnom narodnosnom umjetničkom obrazovanju ranije su se mogle iščitati iz različitih zakonskih odredbi, dok novi zakon pojašnjava razlog njihovog postojanja u sustavu javnog obrazovanja. Zakon iznova uređuje sadržaj osnivačkog akta javnih obrazovnih ustanova, odnosno sadržaj osnovnog programa

rada. Iz zakonskih odredbi uklonjene su neke točke koje uređuju obrazovne i odgojne sadržaje, među ostalim i smjernice obrazovanja u dvojezičnim školama, narodnosnim dječjim vrtićima i narodnosnim školama. Takve stručne smjernice i dalje postoje, ali ne na zakonskoj razini, već ih određuje nadležni ministar i mogu se pronaći na mrežnom portalu Ureda za obrazovanje. Odgojo-obrazovne ustanove utvrđene smjernice obvezno primjenjuju pri izradi svojih pedagoških programa. Izmijenjene su i neke odredbe u vezi Nacionalnog kurikulumu, npr. prilikom izrade pedagoškog programa obvezno se uzimaju u obzir odgojne smjernice za dvojezične škole, narodnosne dječje vrtiće i osnovne škole te ustanove za djecu s posebnim potrebama, ukoliko ustanovu pohađaju takvi učenici. Izmijenjeni zakon pobliže određuje smjernice rada ustanova u vlasništvu narodnosnih samouprava: naime, takve su se ustanove ranije ubrajale u istu skupinu s vjerskim i privatnim ustanovama, dok novi zakon ističe kako narodnosne ustanove ne mogu biti vjerski i svjetonazorski opredijeljene. Zakonske izmjene u području narodnosnog odgoja i obrazovanje olakšavaju provedbu u obrazovnim ustanovama u raznovrsnom vlasništvu. Nakana izmjena bila je bolja prilagodba Zakonu o pravima narodnosti i usklađivanje s pravom na suglasnost i iznošenja stava narodnosnih samouprava. Zakon je dopunjen i s listom nadležnosti narodnosnih samouprava glede suglasnosti kod raznih strukturnih promjena i rada narodnosnih obrazovnih ustanova. Prilikom određivanja upisnog okruga u narodnosne obrazovne ustanove treba se zatražiti suglasnost mjesne narodnosne samouprave, a ukoliko ne postoji, regionalne, u njenom nedostatku pak državne narodnosne samouprave. Ukoliko odgojno-obrazovna ustanova obuhvaća više naselja treba se pribaviti suglasnost svih narodnosnih samouprava. Suglasnost narodnosnih samouprava potrebna je i pri osnivanju narodnosnih obrazovnih ustanova, obustavi rada, reorganizaciji, određivanju naziva, prihvaćanju proračuna te imenovanju i opozivu ravnatelja. Pravo na suglasnost narodnosne samouprave imaju isključivo u slučaju narodnosnih obrazovnih ustanova, dok zakon definiciju narodnosne ustanove vezuje uz broj polaznika narodnosnog odgoja i obrazo-

vanja u određenoj ustanovi i osnivački akt obrazovne ustanove, koji sadrži narodnosne zadaće prema Zakonu o javnom obrazovanju te ih doista obavlja; nadalje, propisana je stopa od najmanje 25 posto sudionika narodnosnog odgoja i obrazovanja u pojedinim dječjim vrtićima, školskim ustanovama i učeničkim domovima.

Prema iskustvima nastave na daljinu u kriznom razdoblju izmijenjeni zakon omogućuje nastavu izvan učionice, i to u posebnom slučaju, na temelju odluke ministra obrazovanja, pri čemu se odgojno-obrazovne aktivnosti odvijaju preko interneta ili na drugi način, bez osobnih kontakata.

Sastavila: Beta

Povišene subvencije za šest narodnih grupa u Austriji

Glavni urednik „Hrvatskih novina“ Petar Tyran: „Povišenjem subvencije Hrvatske novine ulaze u novu eru i sada konačno mogu krenuti novim putem.“

Ovih dana šest narodnih grupa u Austriji pa time i gradišćanski Hrvati mogu biti više nego zadovoljni. Svojim izjavama to podjednako potvrđuju „Hrvatske novine“ (Hrvatsko štamparsko društvo), tako i Hrvatski centar u Beču, predsjednik Savjeta za hrvatsku narodnu grupu i austrijski političari.

Nakon dugo godina znatno je povišena državna potpora za podupiranje narodnih grupa u Austriji koja je do sada bila 3,6 milijuna eura, a od 2021. će biti 7,9 milijuna eura. Povišenje je to za 120%. I povijesna odgovornost za narodne grupe kako koristiti date mogućnosti. Za ovaj iskorak u visini potpore narodnim grupama zaslužna je sadašnja tirkizno-zelena vlada koja se nakon 25 godina sjetila kako treba napokon znatno povišiti materijalnu potporu narodnim grupama, među njima i gradišćanskim Hrvatima u Austriji. Zastupnici narodnih grupa odnosno društava i organizacija narodnih grupa odnosno društava i organizacija narodnih grupa uvjerali su vladajuće i političke stranke kako samo povišenjem materijalnih sredstava mogu osigurati daljnji opstanak hrvatskoga jezika i kulture, a time i identiteta gradišćanskih Hrvata u Austriji, kroz razvijanje dvojezičnog hrvatskog odgojno-obrazovnog školskog sustava, primjerice u Hrvatskom centru u Beču te razvoj tjednika Hrvatskih novina.

Predsjednik Savjeta za hrvatsku narodnu grupu pozdravio je povišenje potpora ocjenjujući isto kao veliki uspjeh. Rekao je kako je time stvorena mogućnost daljnjeg razvoja gradišćanskih Hrvata u Austriji i „postavljanje na noge ča konkretnoga“.

Važno je istaći kako u okviru podupiranja narodnih grupa od sada će posebna stavka biti potpora za osiguranje medija narodnih grupa. Naime, konkretno je predviđeno da se za svaku narodnu grupu podupire jedan tiskani medij. Kod gradišćanskih Hrvata to je tjednik „Hrvatske novine“.

U svojoj izjavi za medije Petar Tyran glavni urednik „Hrvatskih novina“ je rekao kako povišenjem subvencije Hrvatske novine ulaze u novu eru i sada konačno mogu krenuti novim putem.

„Tim da je Savezna vlada sada konačno znatno povišila državne subvencije za narodne grupe u Austriji i odlukom da će biti podupiran jedan tiskani medij po narodnoj grupi, dugoljetno potribovanje Hrvatskoga štamparskoga društva kao vlasnika i izdavača Hrvatskih novina kaže prve vidljive rezultate.“

S pogledom na očekivano povišenje subvencijov je HŠTD još u misecu augustu krenulo tim putem da je raspisalo mjesta za dodatne urednike odn. urednice, za ke su osigurana sredstva iz dodatnoga lonca budžeta Saveznoga kancelarstva, i to za pol ljeta. Za daljnje postupanje očekujemo adekvatno rješenje na temelju odobrenih sredstava iz saveznoga budžeta za manjinske medije. Tako uredništvo Hrvatskih novina konačno more krenuti u sadržajno i vrimensko proširenje ovoga našega tajednika. Posebno težišće će se ubuduće položiti i na digitalno izdanje i na socijalne medije. Tim ćedu Hrvatske novine odgovarati i potribovanju nadležnih mjest u Saveznom kancelarstvu, ko želji posebno podupirati digitalni pristup korisnikov manjinskim medijom.

Uredništvo HN to želji postignuti tim da se dodatna djelatna snaga, a pred svim i mladi ljudi u proširenom uredništvu pojačano moru posvetiti proširenju digitalne ponude i afirmaciji mladih urednikov u njim bliskim medijam.

Uvjereni smo da ćemo tim dobiti na dodatnoj atraktivnosti, to je i čitanosti i gledanosti ovoga našega tajednika Hrvatske novine, a tim željimo postignuti i višu prihvatljivost pred svim i kod mladje generacije. Cilj je da do početka novoga ljeta bude realiziran i vizualni relaunch Hrvatskih novina u tiskanom i digitalnom izdanju.“

Branka Pavić Blažetin

Bunjevačka berbena povorka u Čavolju

„... kopa cura vinograd... vinograd...“

Berba počinje u jesensko doba na sv. Mihovila, koji je zaštitnik loze i simbol berbe - kako su govorili naši stari, kada zriju orasi i u zoru se spuste magle. Berbe pamtim još iz djetinjstva i mladosti. Žene, muškarci i „dica“, svi zajedno brali su grožđe, a dolazili su i susjedi, kako bi berba bila što prije gotova. Veselilo se... na početku berbe berači bi popili kapljicu rakije – pa nek Bog da! A na kraju se govorilo: „fala Bogu“, obran je cjelogodišnji rad, jer kako poslovice kaže: „Vinograd ne traži molitve, nego motike“. Bili su to „lipi“ dani.

Povorka je sve donedavno u Čavolju bila važan običaj, mlade „divojke“ i momci išli su kočijama, uvijek u narodnoj nošnji: Mađari, Bunjevci, Nijemci i Mađari iz Sjeverne Ugarske, a pratili su ih čavoljski

Mlado i staro čuva tradiciju

Berbena povorka u Čavolju

U zajedničkom kolu

tamburaši. Cijelo je selo bilo na „sokacima“, a navečer je bio veliki bal, na kojem se nastavilo veselje. Bilo je romantično i nezaboravno.

Dobili smo pozivnicu od naše Mjesne samouprave na „berbenu povorku“, da zajedno prošetamo selom i da kušamo bunjevačka „jila“, koja su nam pripremljena s velikom ljubavlju.

„Povorka“ je u poslijepodnevним satima krenula od IKSZT-a: u dvorištu se okupio velik broj ljudi, uključujući članove našeg bunjevačkog KUD-a, a na čelo su stala dva muškarca s jesenskim „vincom“, simbolom jeseni koji je bio jako „lipo“ okićen. Iza njih išla su djeca, mladi, odrasli, svi odjeveni u narodnu nošnju, ukrašeni svilom i dukatima. Povorku su pratili tamburaši na konjskoj zaprezi.

Zastali su u svakoj ulici, gdje je naš KUD izveo plesove i pjesme. Zasvirali su i garski tamburaši (Bačka), „zaigralo“ se kolo, gostili smo se pićem, kolačima, pogačicama, slancima, svime što su pekle naše majke i bake.

Posljednja stanica bila je IKSZT-ovo dvorište. Tu su se već okupili veliki i mali, pa i oni vremešniji iz sela i okolice. Naš glavni kuhar Lacika Csémy kuhao je u kotliću ovčji paprikaš, koji je „začinio“ s malo kupusa, tako „suparno“, kao nekad davno. Samo on zna pripremiti tako ukusan paprikaš, na čemu mu zahvaljujemo. „Astali“ su se napunili kolačima, „gužvačom“, „zlivancima“, „prisnacom“, „uzlivancima“, pitama, linzerima, a i ovčjim paprikašom s kupusom, svježim bijelim kruhom, rakijicom, vinom, pivom,

Paprikaš od ovčetine s kupusom

pravom kavalkadom bunjevačkih „jila“ i pića. Mogli smo kušati sve, bilo je fantastično.

Narod se veselio, „igralo se i pivalo“. Tamburaši iz Gare (Bačka) svirali su „lipe“ melodije, cijelu se večer plesalo kolo, svi smo se osjećali dobro, djeca su uživala.

Ljudi su zbog pandemije bili malo oprezniji: moramo poštivati

propise, čuvajmo jedni druge!

Bilo nam je dobro zajedno, družiti se, „divaniti“, uživati, slušati te „lipe pisme i igrati“ kolo, ljudi su bili zahvalni... Trebamo se opet okupiti, važne su ljudske veze i komunikacija.

Ovaj događaj organizirala je čavoljska Hrvatska samouprava, a sudjelovala je i načelnica Anita László Csaláné, koja je ujedno i zamjenica predsjednice hrvatske samouprave i moja kći s bunjevačkim korijenima. Bivši predsjednik hrvatske samouprave Stipan Mandić bio je ponosan, jer okupljanje u lijepim nošnjama, i što je sve funkcioniralo pomalo je i njegova zasluga. Velika hvala predsjednici Ziti Ostrogonac Kissné na uloženom radu, zahvaljujemo se samoupravi, organizatorima i glazbenicima na dobroj glazbi koja je očarala publiku te svim sudionicima koji su uljepšali ovaj dan i večer!

Svako dobro, čuvajmo jedni druge!

Stana Gašparović Lőrincné László

Posvećen centralni obnovljeni križ u katoljskom groblju

U organizaciji Hrvatske samouprave Katolja 31. listopada 2020. godine uoči Dana mrtvih blagoslovljen je obnovljeni križ i održano prisjećanje na sve umrle Katoljčane. Obnovljeni križ se nalazi na katoljskom groblju, a obred posvećivanja predvodio je velečasni Péter Molnár, župnik olaske župe, kojoj pripada i Katolj. Pjevao je katoljski Pjevački zbor „Karašica“. Događaj se odvijao na mađarskom jeziku, uz nekoliko prigodnih pjesma na hrvatskom jeziku te molitvu Očenaša. Križ je obnovila Hrvatska samouprava Katolja uz podršku državnog tajništva za odnose s vjerskim zajednicama i narodnostima Ureda premijera.

U skladu s mjerama za zaštitu zdravlja i života mađarskih državljana početkom svibnja mađarska vlada povukla je sredstva koja su korisnicima bila odobrena u dvije programske kategorije (društveni projekti i narodnosni kampovi) NEMZ-KUL-20 i NEMZTAB-20. Sredstva nisu povučena tek za neke projekte, kao

što je primjerice obnova križeva krajputaša ili križeva i spomenika u mjestu ili na mjesnim grobljima. Tako je i Hrvatskoj samoupravi Katolja odobrena isplata za obnovu križa u katoljskom groblju u iznosu od 487 000 ft, rekla nam je predsjednica Hrvatske samouprave Katolja Ružica Kovačević Ivanković.

Obnovljen je križ koji je danas na centralnom mjestu u groblju, a postavili su ga katoljski vjernici 1966. godine. Napukao je i došlo je vrijeme za njegovu obnovu oko koje je Hrvatska samouprava okupila i crkvenu zajednicu u selu. Obnovljen je sam križ i njegovo postolje te je postavljena i mramorna ploča uz postojeću. Obje, i prijašnja i ova, koju je sada postavila Hrvatska samouprava Katolja su na mađarskom jeziku.

Okupio se veliki broj mještana, te onih koji imaju svoje mrtve na katoljskom groblju, a oni sami već ne stanuju u Katolju.

Ako Vas put nanese u Katolj i na katoljsko groblje začudit ćete se kako ovo danas malo selo ima veliko groblje. Staro i novo. Ono staro polako se gubi u šumi, ali su i ti grobovi oživjeli toga dana. Obišla sam ih zajedno s Mijom Ivankovićem, njegovim

„Hofecker, Schneider, Tisztli, Jerko Divjak, Simo Ivankovic, Fabo Kollar, Bosnyak Lucia, Stjepo Ivanković i žena mu Maria Babič. Andro Barić i Liza Babračan, Treza Župan, Draga Marszi, Szabo Stipo momak, cvijet Marica Ivanković živila je 4 godine, Mada Graić. Ovde počiva Kollar Marica, živila je 41 god., umrla je 1924. god. 13 februara. Neka počiva u miru božjem. Horvath Tuno i Horvath Kata metnili spomen. Zsdralyevics, Zézt, Link, Polič, Polics, Molnár, Andrics, Kláics, Marko Đurok, Anica Prevov, Stijepo Jakšić, Hazudiac, Fabijan Sabo, Marica Polić. Ovde Upocsivá Ivó Kaszapovics 1885-1932. Zsalugá Deca. Jaga Grišnjik, Fabo Trubić, Đuro Kalčić koji je svoje tjelo na bojnom polju izgubio 1944., žaliga žena i kćer. Milan Mufić, Ifka Ražić, Pero Živko, Manda Paj, Porodica Divjak, Jozo Biletić....“

unukom Mirkom i Katom Divjak. Nakrivljeni spomenici podignuti još sredinom ili krajem devetnaestog stoljeća ili prije Prvog svjetskog rata još uvijek prkose zubu vremena. Fotografije ljudi, žena i muškaraca, djece u narodnoj nošnji, šokačkoj ili švapskoj pričaju nam priču dok teško iščitavamo natpise na hrvatskom ili njemačkom jeziku kojima su ti isti nadgrobni spomenici pisani. Tu u starom dijelu podignut je još jedan križ, 1894. godine.

Stižemo do gornjeg dijela groblja gdje je treći križ, kojeg je obnovio Ivo Ivanković 2005. godine (postavljen je 1985. godine). Tamo dolje negdje bila je stara crkva od čijeg je kamena sagrađena današnja, posvećena 1911. godine, prije 110 godina.

Branka Pavić Blažetin

O narodnosnim osobnim imenima, zakonskim mogućnostima i tradiciji

Santovački Hrvati do danas – Hrvati od rođenja do groba

Osobno ime u pravnom smislu predstavlja ime koje se koristi za označavanje i razlikovanje osoba, a sastoji se od imena (prvog ili vlastitog) i prezimena. Za pripadnike narodnosti ime je posebnost koja ih razlikuje po nacionalnoj pripadnosti i čuva njihovu samobitnost. Iako pripadnici narodnosti već desetljećima imaju pravo na slobodan izbor svojih imena i imena svoje djece, te više od dva desetljeća i na njihov upis u matične knjige prema pravilima materinskoga jezika, pa i upis u osobnu iskaznicu i druge službene dokumente, njime se samo rijetko ili uopće ne koriste.

Sudionici misnog slavlja povodom blagdana Male Gospe

Naši su preci dolaskom na ove prostore, prije nekoliko stoljeća sa sobom donijeli svoj jezik, običaje, baštinu, duhovnu i materijalnu kulturu sa svim svojim posebnostima, koje su čuvali, a mi očuvali do danas. Među njima su i vlastita imena i prezimena, koja su, kad god i kako god je bilo moguće, prenosili s naraštaja na naraštaj, od rođenja do groba. Činili su to s više-manje uspjeha, s razlikama u pojedinim regijama, mjestima i vremenima. Dovoljno je spomenuti razdoblje devetnaestog i početka dvadesetog stoljeća, kada je pokušaj odnarođivanja išao zajedno i s pomađarivanjem ne samo krsnih imena, već i pradjedovskih prezimena, koja čuvaju sjećanje na prošlost i otkrivaju naše podrijetlo. Vremena im nisu uvijek bila naklonjena, no bili su ustrajni i odlučni. Nisu odustajali ni u najtežim trenucima, naprotiv, s ponosom i prkosom odupirali su se i najgrubljim napadima na njihovu samobitnost. Ipak, u posljednjih sto pedeset godina donekle su morali posrnuti, jer je nekadašnja državna, politička i crkvena vlast činila sve kako bi ih odnarođila i pomađarila. Nesagledive posljedice toga osjećamo upravo danas. Sada, kada postoje svi uvjeti, ili su barem otvorene mogućnosti za njihovo ostvarivanje, nismo u stanju koristiti i ne znamo cijeliti slobodu te ostvarivati zajamčena prava.

Svi koji poznaju prošlost santovačkih Hrvata, njihovu povijest, život, ljude i žrtve koje su donosili kroz stoljeća, vrlo

dobro znaju kako su Santovci oduvijek bili svjesni svojih korijena i podrijetla, ponosni na svoj jezik, kulturu, vjeru i običaje. Tako je bilo i s vlastitim imenima i prezimenima. Nije ih smetalo ni to, što su u službenim dokumentima njihova imena mađarizirana, jer su od rođenja, i u svakodnevnom ophođenju, do kraja života očuvali svoja narodna vlastita imena i prezimena, pa i nadimke (koji se, nažalost, sve više zaboravljaju). O tome svjedoče i kameni nadgrobni spomenici na mjesnom groblju, s imenima i natpisima uklesanim na hrvatskom jeziku (točnije, šokačkim govorom ili hrvatskim književnim jezikom). Tako je to i danas. Međutim, mladi su se odselili truhom za kruhom, stariji preselili u vječnost, a zajednica postaje sve malobrojnija.

Poslije Drugog svjetskog rata pojavila se nada u bolju budućnost, položaj manjinskih zajednica pa i naše hrvatske (tada južnoslavenske), bitno je poboljšana, osobito u polju nacionalnih prava i manjinskog školstva. Otvarale su se hrvatske škole i vrtići, školovala se hrvatska mladež, što je rezultiralo stasanjem hrvatske inteligencije koja je svojim istaknutim prosvjetnim, kulturnim, i društvenim radom obilježila kasnija desetljeća, sve do danas.

Nekada su se davala stoljećima uvriježena tradicijska, ponajviše biblijska, kršćanska, svetačka imena, ili njihovi narodni oblici, kao što su primjerice Stipa, Joza, Matija, Marija, Marica, Janja, Anica itd.

Ona su se čuvala, prenosila s naraštaja na naraštaj. Ne možemo, međutim, zaboraviti da su u službenim dokumentima pomađarena, odnosno bilježena u mađarskom obliku, kao István, József, Mátyás, Mária, Ágnes, Anna i drugo. Premda nas nikada nitko nije tako oslovljavao, osim službeno, tako je stajalo u matici rođenih, vjenčanih i umrlih, u osobnoj iskaznici, putovnici i drugim službenim dokumentima. Tako je bilo po zakonu, takva je bila praksa.

Doduše, krajem sedamdesetih i osamdesetih godina prošloga stoljeća, popuštanjem sustava i postupnim demokratskim promjenama sve je više jačala svijest o izboru narodnih, hrvatskih imena, za što je već ranije bilo pojedinačnih primjera. Tako je bilo i među santovačkim Hrvatima, posebice s omiljenim imenom Marin, neprevodivim na mađarski, koje je prouzročilo dosta problema pri upisu u maticu rođenih, ali je led probijen.

Nešto se moglo postići jedino ustrajnim pozivima na osnovna narodnosna prava, što je kasnije rezultiralo i izmjenom zakona i uredbi. Tek je Ustavni zakon

Trenutak za pjesmu

Dva slavuja

**Dva slavuja pivala do podne
i od podne do prvoga mraka
na pendžeru udavače lipe.**

**Pitala je divojana mlada:
„Otkale su, dva lipa slavuja?”
„Mi smo došli iz zelenog luga.
Čuli jesmo da si se udala,
kod oltara danas se vinčala.
Nosimo ti svakojakog dara
i srdašce iz naši nedara.”**

Narodna

Živko Mandić:

Pismu piva prilipa divojka, str 72.

Santovačke Kraljice

iz 1972. deklarirao kako Narodna Republika Mađarska „svim nacionalnim manjinama omogućuje pravo na ravnopravnost, uporabu materinskog jezika, obrazovanje na materinskom jeziku, očuvanje i njegovanje vlastite kulture“.

Kasnije je pripadnicima nacionalnih manjina omogućen slobodan izbor osobnog imena, ali se pri upisu u maticu rođenih tražila izjava jednog roditelja o nacionalnoj pripadnosti. Nakon potpisivanja izjave, s pozivom na narodnosnu pripadnost, roditelji su djetetu mogli birati zapravo bilo koje ime, naravno, prilagođeno mađarskom pravopisu. U protivnome mogla su se birati samo ona vlastita imena koja su se nalazila u katalogu mađarskih imena.

Posljednja su dva-tri desetljeća među Hrvatima obilježena dvama tendencijama. Prva je preuzimanje pomodnih mađarskih i stranih, samo vrlo rijetko hrvatskih imena. Kako u jednoj svojoj studiji piše dr. Ernest Barić, nesporno je da se to «može smatrati popratnom pojavom gubljenja posebnosti vlastite hrvatske samobitnosti.»

U drugom redu, kako se može zapaziti kod santovačkih Hrvata, prisutno je uzimanje hrvatskih narodnih, ali što je još važnije prepoznatljivih, i na mađarski neprevodivih osobnih imena, koja se od osobe do osobe bilježe različito, prema mađarskom pravopisu. Na temelju proučavanja imena santovačkih šokačkih Hrvata (i Srba) u santovačkoj Hrvatskoj školi u razdoblju od 1978. do 2008. može se zaključiti da su se uz tradicionalna svetačka imena pojavila i ona narodna, te je sve više hrvatskih (i nekoliko srpskih) imena, i to neprevodivih, koja se na mađarskom jeziku pišu u izvornom ili prilagođenom obliku.

Trebalo je čak trideset godina da bi se prava nacionalnih manjina Zakonom o pravima nacionalnih i etničkih manjina iz 1993. godine deklarirala na konkretniji način. U Preambuli spomenutog zakona govori se: „Jezik, materijalna i duhovna kultura, povijesna tradicija te druge

osobitosti koje se vezuju za život nacionalnih i etničkih manjina, mađarskih državljana, koji žive na području Republike Mađarske, dio su njihovog pojedinačnog i kolektivnog identiteta.“

Prema odredbama spomenutog zakona o pravima nacionalnih i etničkih manjina:

«(1)Pravo pojedinca pripadnika manjine je slobodan izbor svog osobnog imena i imena svog djeteta, upis u matične knjige, imena i prezimena prema pravilima materinskog jezika, te njegov upis u službene dokumente - u okvirima pravnih propisa. U slučaju upisa nelatiničnim pismom obavezan je i istovremeni fonetički upis, latiničnim pismom.

(2) Na zahtjev, upis u matičnu knjigu te unos u druge osobne dokumente – u smislu odredbe iz stavka (1) – može biti i dvojezičan (Članak 12.)»

Konačno, krajem, odnosno sredinom devedesetih i početkom dvijetisućitih godina došlo je do značajnih izmjena, koje su stvorile današnje zajamčene pravne okvire. Tako je, primjerice, 1994. izmijenjen postupak upisa u matice, 2000. propisa o uporabi manjinskih imena u

osobnim iskaznicama, 2003. sklapanja braka i korištenja osobnih imena, a 2004. napokon je sastavljen i katalog vlastitih imena nacionalnih manjina, zajamčen Ustavom i Zakonom o pravima nacionalnih i etničkih manjina. Hrvatska državna samouprava odlukom iz srpnja 2004. godine odobrila je katalog hrvatskih osobnih imena u Mađarskoj, koji se i danas dopunjava novim zahtjevima.

Prema stavku 1.,2., i 3. članka 16. Zakona o pravima narodnosti iz 2011. godine, slično ranijim zakonskim odredbama, deklarirano je sljedeće:

„Pripadnik narodnosti ima pravo na uporabu vlastitog imena i prezimena na materinskom jeziku, na službeno priznavanje obiteljskog prezimena i osobnog imena. Pripadnik narodnosti ima pravo na izbor vlastitog i imena svog djeteta, upis u matice imena i prezimena prema pravilima materinskog jezika, te njegov upis u službene dokumente – u okvirima pravnih propisa. Na zahtjev pripadnika narodnosti osobna iskaznica sadrži i osobno ime na narodnosnom jeziku, sukladno upisu u maticu. Pravni propisi omogućuju da se ime pripadnika narodnosti na narodnosnom jeziku navede i u drugim službenim dokumentima, naravno, sukladno upisu u maticu.“

I na kraju samo jedna napomena. U svom okruženju znam za tek nekoliko osoba, koje su zatražile izmjenu svog imena i dvojezični upis u maticu i osobnu iskaznicu, te jednog prijatelja koji je svoje ime i prezime u maticu i osobnu iskaznicu dao upisati u izvornom obliku, na hrvatskom jeziku. S.B.

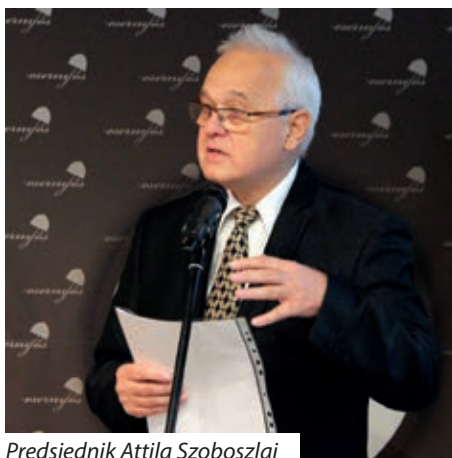

Predavanje o Šokcima i bačkim Bunjevcima i javna tribina Hrvatske samouprave Starog Budima-Békásmegyera

Hrvatska samouprava Starog Budima-Békásmegyera i Hrvatska samouprava Novog Budima početkom listopada u dvorani „Szinbád” organizirale su predavanje o Šokcima i bačkim Bunjevcima, koje je održao viši suradnik Instituta za povijesne znanosti Mađarske akademije znanosti dr. Dinko Šokčević. Potom je predsjednik Hrvatske samouprave Starog Budima-Békásmegyera Attila Szoboszlai izvijestio okupljene o radu samouprave u 2020. godini, iznijevši ujedno i planove za sljedeću godinu. Program je priređen u skladu s mjerama Nacionalnog stožera za civilnu zaštitu.

Publiku je na početku pozdravio predsjednik Hrvatske samouprave Starog Budima-Békásmegyera Attila Szoboszlai, koji je naglasio da se radi o trećem predavanju višeg suradnika Instituta za povijesne znanosti Mađarske akademije znanosti dr. Dinka Šokčevića o etničkim skupinama Hrvata u Mađarskoj. Predavanja su ostvarena u suorganizaciji s Hrvatskom samoupravom Novog Budima. Ovo svojevrsno povijesno putovanje kroz etničke skupine Hrvata u Mađarskoj započelo je u siječnju predavanjem o gradišćanskim i pomurskim Hrvatima, a nastavljeno predavanjem o podravskim Hrvatima i Bošnjacima iz okolice Pečuha, Šokcima i bačkim Bunjevcima. Šira javnost moći će upoznati i važne detalje života Hrvata iz Budima i okolice te podunavskih, odnosno rackih Hrvata. Kako je pojasnio predsjednik Szoboszlai, predavanja su na mađarskom jeziku, čime se želi postići da i šira javnost upozna povijesno i kulturno bogatstvo Hrvata u Mađarskoj. S druge strane, i među Hrvatima mađarskog glavnog grada ima takvih koji zbog određenih razloga nisu naučili hrvatski ili su ga zaboravili zbog nedostatka kontakata s govornicima hrvatskog jezika. Uslijedilo je iscrpno predavanje dr. Dinka Šokčevića o povijesti, etnografiji i kulturi Šokaca i bačkih Bunjevaca, koje je popraćeno povijesnim kartama i autentičnim fotografijama.

Zamjenica Marijana Jakošević, zastupnica Klara Ninčević i predsjednik Attila Szoboszlai nisu imali nimalo lak zadatak kada su se na manjinskim izborima kandidirali na izbornoj listi Saveza Hrvata u Mađarskoj. Istina, prije petnaestak godina u okrugu je postojala Hrvatska samouprava koju je vodio Lajoš Rak, ali na-

Predsjednik Attila Szoboszlai

kon njegove smrti ona je ugašena i sve se trebalo graditi ispočetka. Napori su polučili uspjeh zahvaljujući upornosti, istrajnosti i podršci budimpeštanskih Hrvata, što se odražava i u sadržajnim programima koji obogaćuju kulturnu ponudu ove velike gradske četvrti pa tako i Hrvata u Budimpešti. Prema zakonskim propisima održane su četiri sjednice Hrvatske samouprave Starog Budima-Békásmegyera. Veliku podršku radu samouprave daju suradnice Samouprave Starog Budima-Békásmegyera, referentica bilježništva Bernadett Páhn, pročelnica financijske službe Magdolna Rédei, referentica za

narodnosti Nikoletta Vágó i pročelnica računovodstva Márta Vecsey-Füzes. Pored predavanja o etničkim skupinama Hrvata u Mađarskoj u suorganizaciji s Muzejom Starog Budima održana je izložba radova mohačkog goblenista, šokačkog Hrvata Istvána Bána (Žužića) te okupljanje Hrvata na priredbi „Čajanka u 5”. Potpisan je Sporazum o suradnji s Hrvatskom samoupravom Senandrije, također u cilju priređivanja zajedničkih programa. U tijeku su pregovori o suradnji s Hrvatskima samoupravama Novog Budima, II. okruga, Andzabega, Aljmaša, Kalače, Kečkemeta, Starog Grada i Kemlje te Muzejom Starog Budima. Pored priredbi, u skladu s financijskim mogućnostima, samouprava je doprinijela rekonstrukciji potresom oštećenog tornja i križa Zagrebačke katedrale, unapređenju odgojno-obrazovnog rada HOŠIG-a, a podržala je i rad Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Katedre za slavensku filologiju Filozofskog fakulteta budimpeštanskog Sveučilišta Loránda Eötvösa. Plodonosna je i suradnja s Medijskim centrom Croatica (Hrvatski glasnik, Radio Croatica, Croatica TV) te lokalnim listom i televizijom. Nažalost, zbog pandemije koronavirusa mnogi programi nisu se mogli održati ili su premješteni u druge termine. Zastupnici samouprave rado se odazivaju pozivima drugih hrvatskih samouprava, kao i Veleposlanstva Republike Hrvatske u Mađarskoj te Hrvatske državne samouprave i Udruge Hrvata Budimpešte i okolice. Tako su u siječnju sudjelovali u Hrvatskom balu, a potom na bajskejskim maškarama, Hrvatskom malonogometnom turniru „In memoriam Stipan Pančić” i Hrvatskom pikniku. Među planovima za 2021. godinu su nastavak predavanja o etničkim skupinama Hrvata u Mađarskoj, predstavljanje rada spisateljice Orsolye Péntek, književna tribina, studijsko putovanje u Hrvatsku, održavanje plesačnica, postavljanje spomen-ploče umjetniku Istvánu Bánu i istraživanja o lokalnim znamenitim Hrvatima.

Kristina Goher

Publika

Novi petrovski ministri u službi

„Talentumok“ u misecu jednoč muzički oblikuju svečanu mašu

Dostojna i ganutljiva tradicija je postala svako ljeto u Pinčenoj dolini samo u Petrovom Selu, kad novi ministri stupu u službu. Ovo slavlje u crkveni ritam je upeljaio još Gospodin Ivan Šneller, a sadašnji duhovnik Tamás Várhelyi s radošću ga slijedi. U subotu, 10. oktobra, uvečer, u kapeli sv. Štefana u okviru svete maše, praćenoj s gitarom i jačkama crikvenoga kruga Talentumok, blagoslovljena su ministri rublja. Starina su zatim pomagala dicit pri oblačenju, ka su donidob marljivo pohađjala svaku subotu dopodne ministrianske probe. Ovput osmimi su se primili službe pred oltarom, kade će, iako su sad zavolj pandemije otpovidani crikveni obredi, najvjerojatnije vrijeda jur samostalno pomoći duhovniku. Za dar su dobili od duhovnoga pastira sveti kipic Carla Acutisa, dičaka ki je toga dana proglašen blaženim u Asisiju.

Duhovnik Tamás Várhelyi i novi kotrigr službe

„Ave Maria, gratia plena Dominus Tecum benedicta Tu“ glušala je jačka s gitarom na prekrasnom glasu jačkaric ke su tako uvodile vjernike u čislo. Molitve toga dana su posvećene za, s odgovornošću i radošću ispunjenu, službu novih ministriantov. „Vaši roditelji nisu samo onda gizdavi na vas kad dobre ocjene odnesete domom iz škole, nego i drugda. I onda su gizdavi, kad vi simo dojdete u crkvu i molite, a tako svim ljudem pokažete i peldu. Danas u 16 uri u Talijanskom, u jednom gorskom naselju Assisiju, blaženim su proglasili malo starijega dičaka od vas, ki je 2006. ljeta, čez tri dane, u leukemiji umro. U kratkom svojem žitku iz Londona su se doselili u Milano, jako rado je hodio u crkvu pominati se s Bogom, volio je biti u prirodi. Samo sedam ljet je

Blagoslavljanje ministriantske oprave

imao kad je postao prvopričesnik, a zatim ministriant i svoje tuvaruše je odano peljao k molitvi. Ali Bog ga je pozvao mladoga u svoj vjekovječni dom, zavolj česa su bili njegovi roditelji turboni, ali podani u Božju volju. Čuda su molili i dobili su pomoćnika iz nebesa. Potribno je bilo jedno čudo i moleći njega za pomoć, zgodalo se je da jedan dičak se je ozdravio, od koga su se jur doktori odrekli zavolj teškoga betega. I zato prosimo Carla da potpira i vas, njega morete viditi na ovom svetom kipicu što ćete za mašom i dobiti“, tako je predstavio blaženoga Carla duhovnik ministriantom i još dodao da će oni od ovoga večera stupiti u zvnaredno zvanje i imat će svoju uniformu pri službi, uprav tako kot policajci, fajbegari, astronauti itd. Potom su osmimi pozvani po imenu, svi iz 3. razreda, Zsófia Kelemen, Antonija Kohuth, Jázmin Pataki, Adrienn Soós, Veronika Teklits, Bertold Timár, a Helga Skrapits iz 4., kot Sebestyén Bődör iz 2. razreda. Potom su blagoslovljene ministriantske prateži i uz pomoć stari-ne svi su se oblikli u bijelo.

Osmo ljeto svaki misec jednoč, mladi petrovski jačkarni zbor Talentumok, pod vodstvom vjeroučiteljice Zorice Móricz-Timar, u petrovskoj kapeli sv. Štefana, svetačnu mašu oblikuje svojim prekrasnim pjevanjem. Sridnjoškolci, gimnazijalci nisu samo pri-

Talentumok s peljačicom Zoricom Móricz-Timar

jetelji, nego i ljubitelji crikvenih jačak, ki su pripravni petrovskim vjernikom polipšati crikveni obred s pjesmami na latinskom, ugarskom i hrvatskom jeziku. „Na čuda mjesti smo jur čuli ovakove muzičke maše, pak smo mislili da bi se to moglo zgodati i pri nas. Kad smo po prvi put guslali pri maši, pohvalili su nas i stariji ljudi i s nami skupa su jačili“ rekla je vjeroučiteljica i gitaristkinja ovoga jačkarnoga kruga ter dodala, divičice iz srca jaču, jako volu biti skupa i na probi. U mladoj grupi imaju dvadeset kotrigov, dokle su med odraščeni samo desetimi, ali i nadalje rado pozivaju i čekaju svakoga, ki bi imao volju jačiti, ali guslati u dobrom društvu i sudjelovati tako u posebnoj Božjoj službi.

Tiho

Kuglanje podravskih Hrvata u Barču

Kako donosi portal barcsihirek.hu, u Barču je 10. listopada u krugu zatvorenom za javnost održan X. Hrvatski narodnosni kup u kuglanju. Ovogodišnje natjecanje održalo se u izvanrednim okolnostima, s ograničenim brojem sudionika koji su u događaju mogli sudjelovati po pozivu. Među pozvanima bili su predsjednik HDS-a Ivan Guban, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Joso Solga i zamjenik predsjednika Saveza Hrvata u Mađarskoj Arnold Barić. Organizaciju natjecanja potpisali su Hrvatska samouprava Barča, KUD Podravina i Hrvatska samouprava Šomođske županije, rekla je za Hrvatski glasnik predsjednica Hrvatske samouprave Barča, ujedno i predsjednica Hrvatske samouprave Šomođske županije Jelica Csende. Zbog velikog broja sudionika natjecalo se tek s pet bacanja po stazi.

Izvarci s uglednim gostima

Lukoviščani

Foto: ANICA POPOVICS BICZAK

Ogledalo se jedanaest ženskih i osam muških ekipa. Prvo mjesto osvojila je ekipa „Csitrik“ sa 147 čunjeva, drugo mjesto ekipa „Spongyabobok“ sa 127 čunjeva, a treće ekipa „Tri anđela“ sa 125 čunjeva. Od muških ekipa najuspješnija je bila ekipa „Tri K“ sa srušenih 175 čunjeva, drugi ekipa „Suhancok“ sa 158 srušenih čunjeva, treća ekipa „Hrvatske samouprave Lukovišća“ sa osvojena 152 čunja.

Najuspješnija ženska natjecateljica bila je Réka Rapkai sa srušenim 61 čunjem, a najuspješniji muški natjecatelj Norbert Kozma sa 63 srušena čunja. U natjecanju je sudjelovalo osamdeset sudionika, ove godine nisu mogli sudjelovati prijatelji iz Republike Hrvatske. Organizatori su se pridržavali svih epidemioloških propisa, mjerenja temperature, dezinfekcije ruku i distance pri natjecanju. Na žalost, uobičajeni kulturni program i bal nakon natjecanja zbog pandemije koronavirusa nisu održani. Ipak, raspoloženje na natjecanju na visini je držao Orkestar „Vizin“, poveo se i ples, a druženje je potrajalo do kasnih noćnih sati. *B.P.B.*

Berba u Bojevu

U organizaciji Hrvatske samouprave Bolhó (Bojevu) i Hrvatske samouprave Dombola 25. rujna u vinogradu Ádáma Horvátha održana je berba s berbenim druženjem Hrvata

Urodilo je

Posla je bilo

Vesela ekipa

ta iz Bojeva i njihovih prijatelja. Došli su im u goste, ali i pomoći simpatizeri s kojima održavaju prijateljske veze. Društvo je bilo više nego veselo, a vinograd je dobro urodio. Kako nam je rekla predsjednica Hrvatske samouprave Bojeva, koristi se svaka prilika za druženje i susrete i u ovo doba pandemije koronavirusa. Predsjednice samouprava Jolán Szegény i Ruža Sebestyén zahvaljuju se i ovim putem domaćinu Ádámu, na gostoprimstvu. Preljep vinograd i klijeti na brdašcu, berba, mošt ali i dobro vino i hrana bili su praznik i odmor od svakodnevnih obaveza. *Branka Pavić Blažetin*

„Ruke su život-oči, misao, utjeha, glazba i priča“.

Međunarodni likovno-literarni natječaj 2021.

Iserlohn-Essen-Zagreb-München-Vukovar

Međunarodni likovno-literarni natječaj 2021. Iserlohn-Essen-Zagreb-München-Vukovar objavljen je za djecu Hrvata u iseljeništvu i djecu iz Hrvatske u dobi od 1. do 8. razreda osnovne škole na temu „Ruke su život-oči, misao, utjeha, glazba i priča“.

KATEGORIJA LIKOVNIH RADOVA

U likovnom dijelu nagrađuju se tri likovna rada od 1. do 4. razreda i od 5. do 8. razreda. Natjecatelji svoje radove trebaju izraditi u A4 formatu slobodnom tehnikom (kolaž, tuš, flomaster...). Svaki rad na poleđini treba sadržati sljedeće podatke: ime i prezime učenika, razred, adresu i naziv škole, e-mail adresu, ime i prezime mentora. Radove treba fotografirati i poslati na email adresu: a.karacic@gmx.de ili na adresu Ankica i Ante Karačić, Stormstr. 3, 58640 Iserlohn, Deutschland.

Rok prijave: 15. veljače 2021.

KATEGORIJA LITERARNIH RADOVA – PJESMA, SASTAV

Radovi trebaju biti napisani na hrvatskome jeziku, ako su napisani na nekom drugom jeziku moraju biti prevedeni na hrvatski jezik, u tome mogu pomoći mentori. U zadnjem slučaju treba poslati oba primjerka na originalnom i na hrvatskom jeziku. Dozvoljene su sve forme i dužine literarnih radova. Radovi trebaju biti pisani u Word doc formatu, veličine fonta 11, u pismu Times New Roman. Svaki rad treba sadržati sljedeće podatke: ime i prezime učenika, razred, adresu i naziv škole, e-mail adresu, ime i prezime mentora. Radove treba poslati na adresu Jadranke Gradac: uprava@matica-hrvatska-ruhrgebiet.de, loebbert-gradac@t-online.de

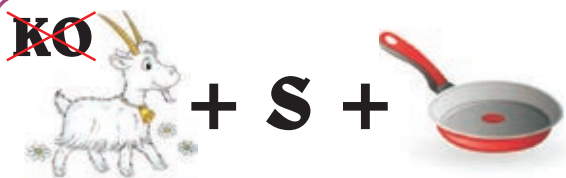
Nagrađuju se tri literarna rada za svaki razred, od 1. do 8.-12. razreda. Posebno se ocjenjuju pjesme, a posebno sastavi. Posebno se ocjenjuju literarni radovi iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije, a posebno radovi iz drugih zemalja.

Rok prijave 15. veljače 2021.

Izložba likovnih i literarnih radova hrvatskih učenika iz cijeloga svijeta održat će se u Njemačkoj i Hrvatskoj pod pokroviteljstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan R. Hrvatske i Hrvatske matice iseljenika, u suradnji s Maticom hrvatskom za Ruharsko područje, internetskog portala Hrvatski Glas Berlin, Osnovne škole „D. Domjanić“ iz Zagreba, Hrvatske nastave Bavorske, iz Münchena i Udruženja roditelja i djece s posebnim potrebama „Vukovarski leptirići“ iz Vukovara.

REBUS

Rješenje: _____

Rješenje: _____

Rješenje: _____

Copyright 2020 Artmedia Varaždin • www.artrea.com.hr

Stipendije i nabava tamburica za mlade

Hrvatska samouprava Zalske županije proteklog mjeseca održala je svoju prvu online sjednicu. Zbog novog vala pandemije koronavirusa predsjednica samouprave Marija Vargović odlučila se za online sjednicu kako bi se i na taj način spriječio širenje zaraze. Na temelju pismeno dostavljenih prijedloga prihvaćeno je izvješće predsjednice o radu tijela u proteklom razdoblju, a donesene su i odluke o rebalansu proračuna, uvođenju stipendije, nabavi tamburica i daljnjem radu samouprave.

Predsjednica Hrvatske samouprave Zalske županije Marija Vargović

Hrvatska samouprava Zalske županije svojim aktivnostima nastoji koordinirati društveni život pomurskih Hrvata, prvenstveno putem održavanja regionalnih kulturnih i vjerskih programa, financiranja hrvatskih narodnosnih odgojno-obrazovnih ustanova i regionalnih udruga te informiranja o aktualnostima iz života hrvatske zajednice. Pri tomu jedan od njenih glavnih ciljeva predstavlja uključivanje mladih u društveni život Hrvata i poticanje na njegovanje kulture i jezika pa se stoga u posljednje vrijeme svojim aktivnostima obraća mlađim naraštajima, što želi nastaviti i ubuduće.

„Županijska samouprava Zalske županije mora se poput svih ostalih organiza-

cija prilagoditi problemima sadašnjice pa na žalost neke svoje planirane programe neće moći ostvariti. Još u proljeće planirali smo održavanje tradicionalnog Susreta zborova „Pozdravljamo Mariju“, hodočašća za djecu i odrasle i festivala „Kajkavska ruža“, ali ih na žalost zbog pandemije nismo mogli ostvariti. Radujemo se što smo uspjeli prirediti Hrvatski tamburaški i vjerski kamp u Keresturu koji je okupio dvadesetero djece iz regije. Od jeseni svoje aktivnosti moramo opet prilagoditi aktualnom stanju“, rekla je predsjednica Marija Vargović u telefonskom razgovoru, izvijestivši naš tjednik o zaključcima nedavne sjednice. Županijska je samouprava još za Dan državnosti Republike Hrvatske planirala održati kviz „Tko zna više o Hrvatskoj?“, što zbog poznatih razloga nije bilo moguće. Kviz je proveden krajem rujna u digitalnoj formi, uz sudjelovanje učenika pomurskih hrvatskih škola. Županijska samouprava ove godine vjerojatno neće uspjeti održati ni božićni koncert, dok će se financijska sredstva prenamijeniti. Članovi samouprave kupnjom tamburica odlučili su pomoći podmlatku pomurskih tamburaša: nabavljene su tri tamburice (kontre) i kompleti žica za mlade tamburaške sastave koji djeluju u Keresturu, Serdahelu i Velikoj Kaniži. Druga važna odluka samouprave odnosila se na uvođenje stipendije za djecu koja se upisuju u hrvatske dvojezične gimnazije. Tijekom posljednjih godina nijedan učenik pomurskih

osnovnih škola nije se prijavio u jednu od hrvatskih gimnazija (trenutno hrvatsku gimnaziju pohađa samo jedan učenik koji će maturirati ove godine) pa je Samouprava stoga odlučila osnovati stipendiju. Od školske godine 2021./22. pomurski gimnazijalci moći će koristiti stipendiju od 20 tisuća forinti u trajanju od 10 mjeseci, što je uglavnom dovoljno za financiranje putnih troškova. Odlučeno je da će se o toj mogućnosti izvijestiti sve hrvatske osnovne škole, kako bi je mogli upoznati i roditelji. Samouprava je učenicima i do sada isplaćivala jednokratne stipendije, pa će tako jedini pomurski gimnazijalac ove godine dobiti 50 tisuća forinti. Primljen je i zahtjev serdahelske Kulturne udruge „Mura“ za financijsku pomoć u cilju obilježavanja 10. obljetnice postojanja udruge, za što je odobren iznos od 100 tisuća forinti. Samouprava prema svojim mogućnostima potpomaže i hrvatsko obrazovanje, još u proljeće izdvojena su sredstva za izradu nastavnih pomagala za podučavanje narodopisa, a umirovljenim hrvatskim nastavnicima povjerena je zadaća sastavljanja nastavnih materijala. Prema izvješću predsjednice najveći dio materijala već je gotov i od drugog polugodišta bit će na raspolaganju nastavniku. Proračun Županijske samouprave za 2020. godinu nešto je veći od 5 milijuna forinti: osim operativne i namjenskih potpora uspjela je povući i natječajna sredstva (Programa EFOP - NEMZ-TAB). Predsjednica samouprave

pregovarala je i s upravom Pijarističke škole u Velikoj Kažini u cilju pokretanja učenja hrvatskoga jezika u osnovnoj školi te je u drugom polugodištu protekle školske godine započelo učenje hrvatskoga jezika u okviru izvannastavnih aktivnosti, koje je, nažalost, prekinuto zbog prelaska na daljinsku nastavu, ali je od nove školske godine nastavljeno u neizmijenjenom obliku.

Beta

Podmladak pomurskih tamburaša

Grad Bika se luči od svojega dugoljetnoga liktara

Štefan Teklić (1931. – 2020.)

Stanovnici grada Bika, rođjaci, poznanici, prijatelji i poštovatelji su prošloga petka u cintiru grada Bika zbogomdali dugoljetnomu liktaru dotičnoga varoša, osnivaču i kotrigr hrvatskoga jačkarnoga zbora „Danica“ na tom mjestu i rođenomu Petroviščanu, Štefanu Tekliću (Bognarov). Pišta bači su u 89. ljetu svojega žitka napustili ov svit, ali su pred tim čez 26 ljet dugo pe-ljali, riktali i koordinirali djela najprlje seoskoga, potom gradskoga zastupništva. U ljetu Ugarske revolucije, 1956., su se oženili i prik hižne družice su zašli u grad koji je danas glasovito i daleko poznato mjesto termalne vode. Zbog brojnih zaslugov su odlikovani s titulom „Časni gradjan Bika“, 2010. ljeta.

Uprav tako kot i svi Petroviščani, rado su jačili i na brojni nastupi su sa člani zbora Danica oduševili publiku. Uz jačku vik su našli vrimenta da nam povidaju stare lekcije, ali ku-tu zgodnu povidajku iz seoskoga žitka. Nadareni su bili blagim humorom i spolom smo se veselili svakomu spravišču. Ova zadnja ljeta jur nisu mogli stati na pozornicu, ali ne bi bili izostavili nijednu priliku da aplauzom sprohadjaju Hrvatski kulturni festival, što od ljeta do ljeta priredjuju njevi Hrvati u Bika. Prošloga petka otpodne u 15 uri, zvoni petroviske crikve sv. Petra i Pavla njevu dušu su otsprohodili u vjekovječnost.

Počivajte u miru Božjem!

Timea Horvat

Na domaćem nastupu zbora Danica 2004. ljeta

Odgodoeni Koljnofski književni susreti

U Koljnofu, kao i u više gradiščanskih mjesta u Mađarskoj i Austriji u kojima živi hrvatsko stanovništvo, i ove su godine planirani tradicionalni Koljnofski književni susreti u organizaciji Društva Hrvati iz Koljnofa i Matice hrvatske Šopron.

12. Koljnofski književni susreti bili su predviđeni u terminu četvrtak-nedjelja, 5.-8. studenoga 2020. Na njima su iz domovine trebali sudjelovati članovi Društva hrvatskih književnika Lidija Bajuk, Tomislav Marijan Bilosnić, Božica Brkan, Dijana Burazer, Lana Derkač, Vlatko Majić i Davor Šalat, kojima bi se pridružio i Nikola Marinović, pjesnik, voditelj klape Koporan iz Poličnika.

Kao domaćini trebali su nastupiti pjesnici koji žive u Gradišču, s obje strane austrijsko-mađarske granice, članovi Društva hrvatskih književnika Jurica Čenar, Frančeska Liebmann, dr. sc. Herbert Gassner i Petar Tyran, kojima su se trebali pridružiti i znanstvenik dr. sc. Robert Hajszan Panonski, urednik časopisa „Panonski list“ te pjesnici Timea Horvat, dr. sc. Šandor Horvat, Dorotheja Lipković-Zeichmann, Ana Šoretić, te pjesnici i glazbenici Mijo Bujuklić - Mišo i Josip Čenić.

Iz razloga pogoršanoga stanja pandemije koronavirusa, domaćin i inicijator susreta dr. Franjo Pajrić i Tomislav Marijan Bilosnić, voditelj i koordinator Koljnofskih književnih susreta, donijeli su odluku da se Susreti odgode za proljeće 2021. godine.

Književnici lani pri petrovskom Globusu

Enologinja Vinarije Nyakas dr. Beáta Pühra Nyúl ponovno nominirana za vinara godine

Kraj godine za vinare je uvijek prepun uzbuđenja, i to ne samo zbog razvoja novih vina, nego i iz razloga što se tada odlučuje tko će osvojiti prestižnu titulu vinara godine. Mađarska vinska akademija koja dodjeljuje ovu nagradu ponovno je pozvala preko 600 stručnjaka iz elite vinogradarskog i vinskog sektora da imenuju četiri vinara koja ponajviše zaslužuju taj naslov, pri čemu jednu osobu mogu predložiti i nositelji ove prestižne titule. U plemenitom nadmetanju titula „Vinar 2020. godine“ pripast će jednom od ovih pet vrsnih vinara: Tamás Borbély, Obiteljska vinarija Borbély, vinogradarska regija Badacsony; Mihály Figula, Vinarija Figula, vinogradarska regija Balatonfüred-Csopak; István Ipacs-Szabó, Vinarija Vylyan, vinogradarska regija Villány; Zsolt Liptai, Vinarija Pannonhalmi Főapátság, vinogradarska regija Pannonhalma i ne u posljednjem dr. Beáta Pühra Nyúl (unuka Marka Markulina), vinarija Nyakas, vinogradarska regija Etyek-Budim. Proglašenje rezultata glasanja je 4. prosinca 2020.

k.g.

Poštovani Hrvati! Poštovani prijatelji!

Hrvatska samouprava Budimpešte, Hrvatska samouprava XII. okruga, Hrvatska samouprava Novoga Budima i Hrvatska samouprava II. okruga srdačno pozivaju Vas i vašu obitelj na

JAVNU TRIBINU

koja će se održati
21. studenog 2020. godine
s početkom u 16.00 sati

u Galeriji „Hegyvidék“
(1126 Budimpešta, Királyhágó tér 10.)

Hrvatska samouprava Budimpešte,
Hrvatska samouprava Novoga Budima,
Hrvatska samouprava II. okruga
i Hrvatska samouprava XII. okruga

BUDIMPEŠTA

U budimskoj crkvi Rana sv. Franje (Fő u. 43) povodom Dana sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje 17. studenog u 17 sati služit će se sveta misa na hrvatskom jeziku. Misu služi velečasni Árpád Horváth. Program organiziraju Hrvatska samouprava XVI. okruga i Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Mađarskoj.

U HRVATSKOM KAZALIŠTU PEČUH

U Hrvatskom kazalištu Pečuh u skladu s propisanim epidemiološkim mjerama 14. studenoga s početkom u 18 sati održava se promocija dviju knjiga drama Mire Gavrana. Jedna je promocija knjige „Odaabrane komedije“ izašle u nakladi Matice hrvatske Zagreb koja sadrži petnaest komedija Mire Gavrana, a druga knjiga, „Smijeh i suze“ sadrži šest drama Mire Gavrana na mađarskom jeziku. Izdavač ove potonje knjige je ITG Zagreb, a prevoditelji Gavanovih drama na mađarski jezik su Ivan Varga i Viktorija Varga. U promociji sudjeluju Maja Šegota, Slaven Vidaković, Ivan Varga, Viktorija Varga i Mladena Gavan.

Nakon promocije slijedi svečana premijera nove kazališne predstave Hrvatskog kazališta Pečuh s početkom u 19 sati. Uprizorenje je to drama Mire Gavrana „Muž moje žene“ i „Povratak muža moje žene“. U predstavi tri lika tumače Stipan Đurić (Kreše), Dejan Fajfer (Žarkec) i Čarna Kršul (Dragica). Režiju potpisuje Nina Kleflin, asistent redatelja je Gyula Béri, glazbu potpisuje Nikolina Belan, svjetlo oblikuje Attila Specht, ton majstor je Tamás Laurer, rekviziter Jozo Kovačević, garderobijerka Katica Bunjevac, a grafičko oblikovanje je načinila Dolores Ljubić. Miro Gavran najizvođeniji je hrvatski kazališni pisac u Hrvatskoj i inozemstvu. Njegove drame i komedije imale su više od 300 premijera diljem svijeta, a vidjelo ih je više od tri milijuna gledatelja.

ĐURIĆ

Nakon raspuštanja zstupničkog tijela Mjesne samouprava koje se dogodilo 30. srpnja ove godine u ovom malom bačkom naselju sredinom listopada održani su prijevremeni izbori za načelnika i zastupničko vijeće. Za novoga načelnika s 66 glasova izabran je neovisni kandidat Ferenc Illi, dok je također neovisni kandidat József Müller dobio 23 glasa. Od 135 registriranih birača u jedinom biračkom okrugu glasovalo je njih 89. Kandidirao se i prethodni načelnik, neovisni kandidat János Tóth, koji je u međuvremenu povukao kandidaturu. Od 9 prijavljenih kandidata za zastupnike su izabrani Zoltán Bajai, Zsolt Szőnyi, István Barna i József Müller.